

24 oktober 2024

Praktijkvoorbeelden cliëntenonderzoek – vaststellen uiteindelijk belanghebbende (UBO)

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Praktijkvoorbeelden	4
2.1	Rechtspersonen	4
2.1.1	Besloten vennootschap, naamloze vennootschap	4
2.1.2	STAK: UBO's van een stichting administratiekantoor zelf	7
2.1.3	Stichting	8
2.1.4	Vereniging	9
2.1.5	Buitenlandse rechtsvormen	10
2.1.6	Stichting particulier fonds	12
2.1.7	Publiekrechtelijke rechtspersonen (overheidsinstanties)	13
2.2	Personenvennootschap	13
2.2.1	Maatschap	13
2.2.2	Vennootschap onder firma (v.o.f.)	14

De Financial Action Task Force (FATF) heeft in 2022 een evaluatierapport gepubliceerd over het Nederlandse beleid tegen witwassen, terrorismefinanciering en financiering van de verspreiding van massavernietigingswapens. In het FATF-rapport wordt als aanbeveling opgenomen dat meldingsplichtige instellingen, met name notarissen, alle redelijke maatregelen dienen te treffen om UBO-gegevens te verkrijgen en te bewaren.

In de praktijk kan het soms lastig zijn om de juiste UBO('s) vast te stellen. Om instellingen een handreiking te geven, worden hierna enkele praktijkvoorbeelden opgenomen waarin is uitgewerkt wie als UBO kan worden beschouwd. Alvorens in te gaan op de voorbeelden, zal eerst kort worden stilgestaan bij de definitie van UBO.

1. Inleiding

Een UBO is *altijd* een natuurlijk persoon die de uiteindelijke eigenaar is of zeggenschap heeft over een entiteit¹. In het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 is vastgelegd wie als UBO moet worden aangemerkt voor welke entiteit². De UBO-definitie verschilt namelijk per soort entiteit.

Bij een rechtspersoon bijvoorbeeld zijn er verschillende grondslagen op grond waarvan iemand als UBO kan worden aangemerkt: o.a. op basis van aandeelhoudersbelang, stemrecht, economisch belang of feitelijke zeggenschap.

Elke grondslag moet afzonderlijk onderzocht worden en kan leiden tot vaststelling van een andere natuurlijk persoon als UBO. Indien bijvoorbeeld een natuurlijk persoon als UBO wordt aangemerkt op basis van aandeelhoudersbelang, sluit dit niet uit dat een ander natuurlijk persoon ook kwalificeert als UBO op basis van een andere grondslag (bijvoorbeeld stemrecht, economisch belang of feitelijke zeggenschap). In het UBO-register wordt dezelfde UBO slechts op één grondslag geregistreerd. Dat vindt plaats in de volgorde van de aangegeven grondslagen.

Bij verenigingen en stichtingen is geen sprake van het houden van aandelen. Daar geldt als grondslag het eigendomsbelang (economisch belang), stemrecht (bij statutenwijziging) en feitelijke zeggenschap.

Indien geen UBO kan worden vastgesteld, wordt het hoger leidinggevend personeel als pseudo-UBO aangemerkt³. Zie ook de toelichting bij het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018, waarin per rechtsvorm uitgebreid wordt ingegaan op wie als UBO's kwalificeren.

¹ Met entiteit wordt hier bedoeld op personenvennootschap, rechtspersoon (o.a. naamloze en besloten vennootschap), kerkgenootschap en trust.

² Zie ook subparagraaf 7.2.4 in de Specifieke leidraad van het BFT.

³ In Eerste Kamerstukken, 35179, pagina 13 is toegelicht dat alle leden van het bestuur in een dergelijk geval als UBO dienen te worden aangewezen.

In de praktijk is het altijd van belang dat de juiste documenten worden opgevraagd om te beoordelen welke personen als UBO's kwalificeren. Daarbij kan onder andere worden gedacht aan de volgende documenten:

- uittreksels Kamer van Koophandel (binnen- en/of buitenland);
- aandelhoudersregister;
- oprichtingsakten;
- statuten;
- administratievoorwaarden (bij stichting administratiekantoor (STAK));
- maatschaps- of vennootschapscontract;
- aandelhoudersovereenkomsten;
- *management agreement* en *nominee director agreement* (bij *nominee*-structuren);
- trustakte, *letter of wishes*.

Hierna zullen enkele praktijkvoorbeelden worden uitgewerkt⁴.

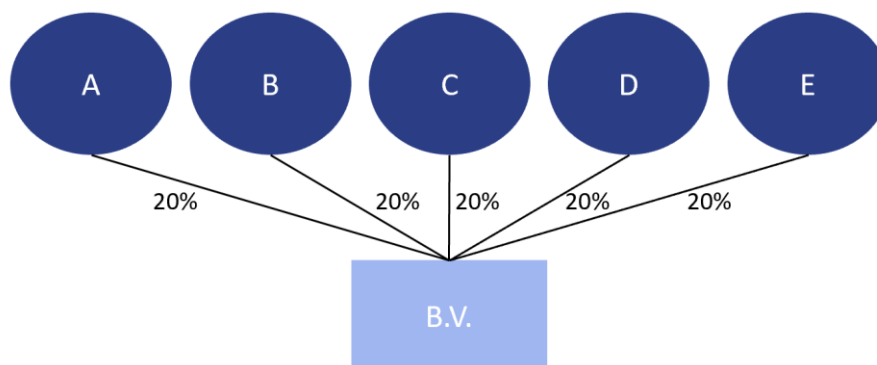
2. Praktijkvoorbeelden

2.1 Rechtspersonen

2.1.1 Besloten vennootschap, naamloze vennootschap

2.1.1.1 Casus 1 Stemrecht en winstgerechtigdheid

A houdt alle stemgerechtigde aandelen. Overige aandeelhouders B, C, D en E houden alle winstgerechtigde aandelen. Er is geen aandelhoudersovereenkomst.

Toelichting:

Er is geen aandeelhouder die meer dan 25% van de aandelen houdt (aandelhoudersbelang), dus geen UBO op basis van aandelhoudersbelang.

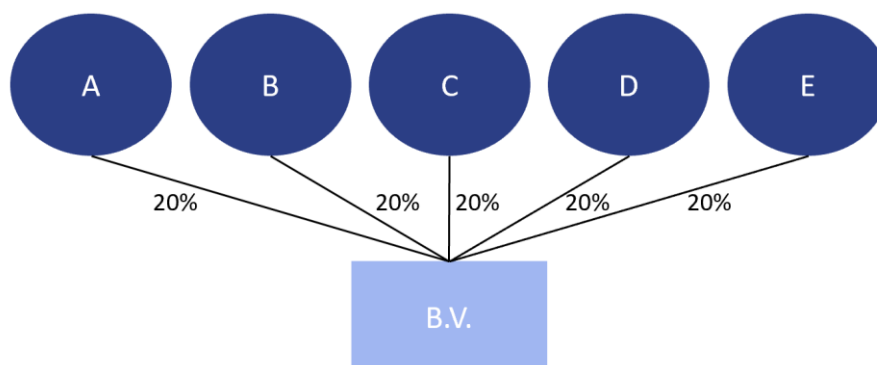
A kan 100% van de stemrechten uitoefenen. A kan als UBO worden aangemerkt.

B,C,D en E hebben een economisch belang, echter zij kwalificeren niet als UBO (niet meer dan 25%).

⁴ Enkele praktijkvoorbeelden zijn ontleend aan of geïnspireerd door het boek: *Vind de UBO! 100 UBO's*, van prof. mr. dr. B. Snijder-Kuipers, o.a. met medewerking van het BFT en de KNB.

2.1.1.2 Casus 2 Stemrecht en winstgerechtigdheid

A houdt alle winstgerechtigde aandelen. Overige aandeelhouders B, C, D en E houden alle stemgerechtigde aandelen.

Toelichting:

Er is geen aandeelhouder die meer dan 25% van de aandelen houdt (aandeelhoudersbelang).

Ook heeft geen enkele aandeelhouder meer dan 25% stemrecht.

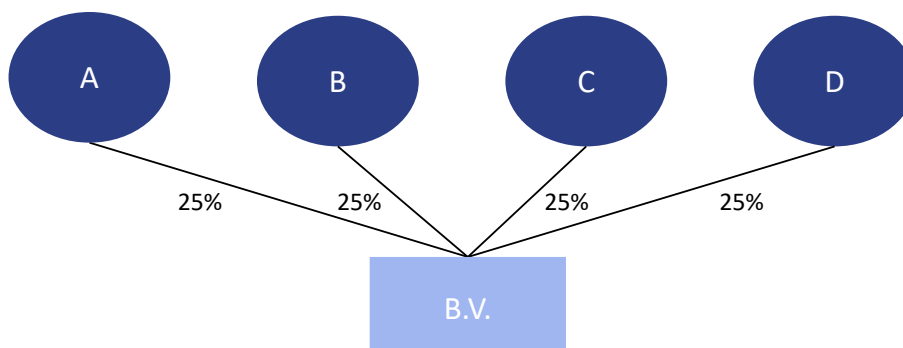
Op basis van aandeelhoudersbelang en stemrecht geen UBO.

A heeft een 100% economisch belang (winstgerechtigde aandelen) en kan als UBO worden aangemerkt.

2.1.1.3 Casus 3 Feitelijke zeggenschap

De aandeelhouders B, C en D volgen in de praktijk het stemgedrag van aandeelhouder A.

Dit is vastgelegd in een aandeelhoudersovereenkomst.

Toelichting:

Geen enkele aandeelhouder heeft meer dan 25% van de aandelen. Op basis van aandeelhoudersbelang geen UBO.

Alle aandeelhouders hebben 25% stemrecht, derhalve ook geen UBO op basis van stemrecht.

Omdat in de praktijk aandeelhouders B, C en D de stem van aandeelhouder A volgen, is A UBO op basis van feitelijke zeggenschap.

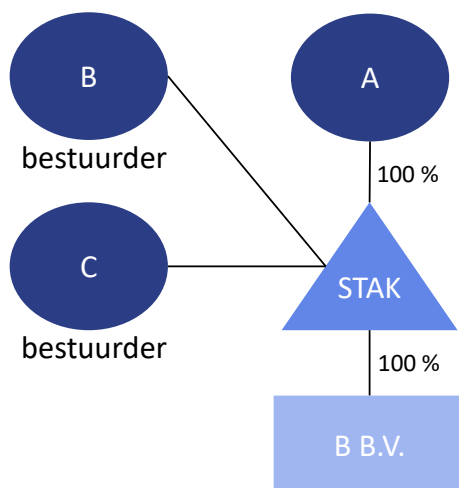
2.1.1.4 Casus 4 Eigendom middels STAK

De juridische eigendom van B B.V. berust bij de STAK.

B en C zijn bestuurder van de STAK.

A is als enige certificaathouder.

Wie zijn de UBO's van B. B.V.?

Toelichting:

De juridische eigendom van de aandelen van B. B.V. berust bij de STAK.

A houdt indirect 100% van het (economisch) eigendomsbelang in B B.V. als enig certificaathouder. A is UBO op grond van eigendomsbelang (economisch eigenaar).

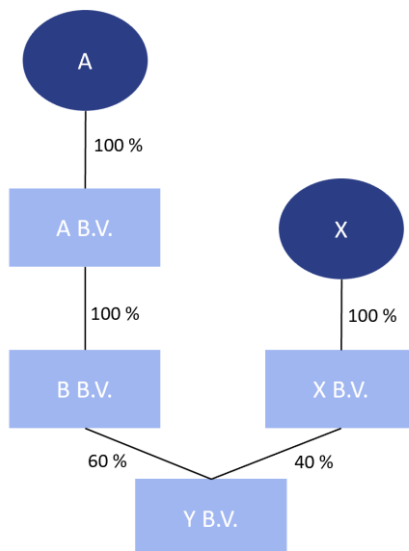
B en C zijn ook UBO van B B.V. (op basis van stemrecht of feitelijke zeggenschap).

2.1.1.5 Casus 5 Directe en indirecte belangen

A houdt alle aandelen in A B.V. Deze A B.V. houdt alle aandelen in B B.V.

B B.V. houdt 60% van de aandelen in Y B.V. De andere 40% in Y B.V. wordt door X B.V. gehouden. X houdt alle aandelen in X B.V.

Wie zijn de UBO's van Y. B.V. ?

Toelichting:

In dit geval houdt X middels X B.V. 40% van de aandelen in Y B.V. en kwalificeert daarmee als UBO van Y B.V. op basis van aandelen (en overigens ook op basis van stemrecht en eigendomsbelang).

A houdt middels A B.V. en B B.V. 60% van de aandelen in Y B.V. en kwalificeert daarmee als UBO op basis van aandelen (en stemrecht en overigens ook op basis van eigendomsbelang).

2.1.2 STAK: UBO's van een stichting administratiekantoor zelf

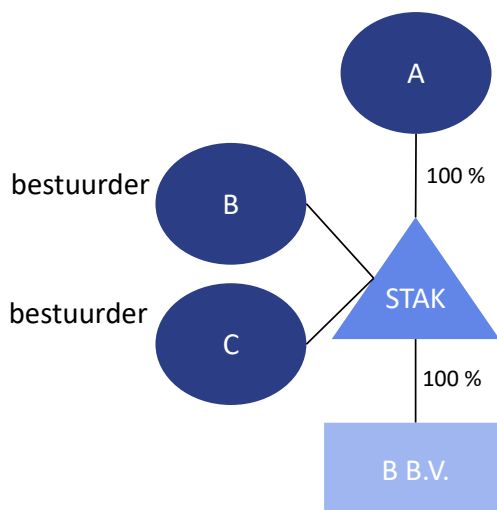
2.1.2.1 Casus 1 Klassieke STAK

De juridische eigendom van B B.V. berust bij de STAK.

B en C zijn bestuurder van de STAK.

A is als enige certificaathouder.

Wie zijn de UBO's van de STAK?

Toelichting:

Met een STAK kan de juridische en economische eigendom van aandelen worden gescheiden, hetgeen vaak voorkomt bij familiebedrijven⁵. De STAK houdt de aandelen ten titel van beheer en beschikt over de juridische eigendom. Het economisch eigendom berust bij de certificaathouder.

Een klassieke STAK is doorgaans alleen maar een 'doorgeefluik', waarbij dividend wordt uitgekeerd aan de certificaathouder op basis van de administratievoorwaarden. In die gevallen zullen vaak alleen de bestuurders B en C als UBO van de STAK worden aangemerkt op basis van stemrecht, als het bestuur het bevoegd orgaan is om de statuten van de STAK te wijzigen.

A kwalificeert niet als UBO van de STAK: A is niet gerechtigd tot het vermogen van de STAK (er is ook geen apart vermogen).

2.1.2.2 Casus 2 STAK met discretionaire bevoegdheid

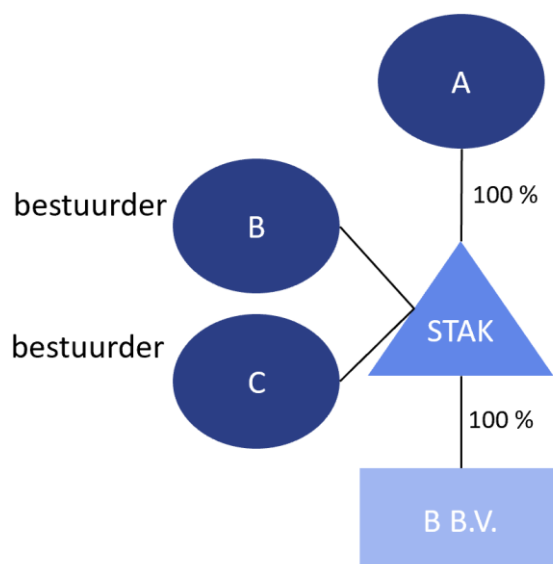
De juridische eigendom van B B.V. berust bij de STAK.

B en C zijn bestuurder van de STAK.

A is als enige certificaathouder.

Wie zijn de UBO's van de STAK?

⁵ Een STAK kan ook gebruikt worden om de werkelijke UBO's te verhullen.

Toelichting:

De voorwaarden waaronder een STAK wordt aangegaan zijn vastgelegd in de administratievoorwaarden. In sommige gevallen heeft het bestuur van de STAK een eigen zelfstandige bevoegdheid om te beslissen of dividend wordt uitgekeerd aan de certificaathouder, een zogenaamde discretionaire STAK.

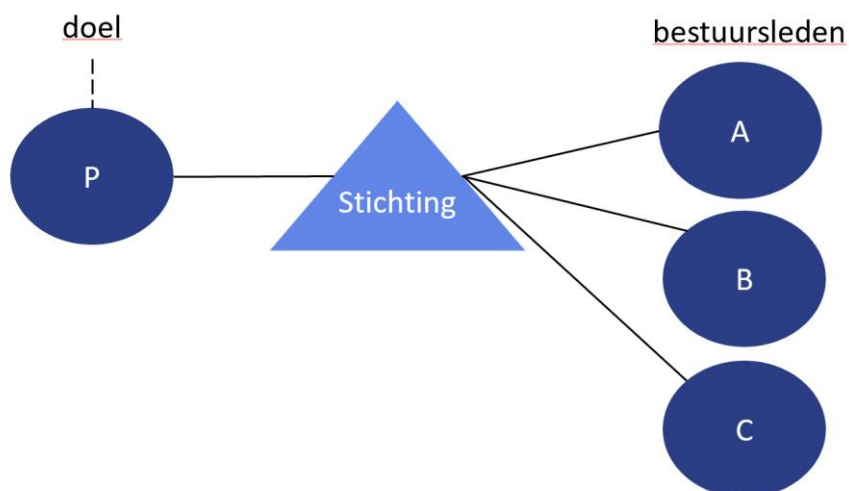
In die gevallen zal de STAK over vermogen kunnen beschikken, met name als dividend wel al ten titel van beheer is gehouden, maar nog niet uitgekeerd. Afhankelijk van de inhoud van de statuten en de administratievoorwaarden kan de certificaathouder dan wél als UBO van de STAK worden aangemerkt (op basis van economische eigendom).

2.1.3 Stichting

2.1.3.1 Casus 1 Specifieke stichting met bepaald doel

P is gehandicapt. Zijn familieleden besluiten een stichting op te richten om hem financieel te ondersteunen. P zal ook uitkeringen krijgen uit de stichting.

A, B en C zitten in het stichtingsbestuur. De statuten van de stichting kunnen gewijzigd worden door het bestuur, elk lid heeft 1 stem.

Toelichting:

De statutaire doelomschrijving van de stichting geeft aan dat de te ontvangen gelden gebruikt worden om de heer P financieel te ondersteunen. P is om die reden als UBO van de stichting aan te merken op grond van eigendomsbelang.

A, B en C worden ook als UBO van de stichting aangemerkt op basis van stemrecht.

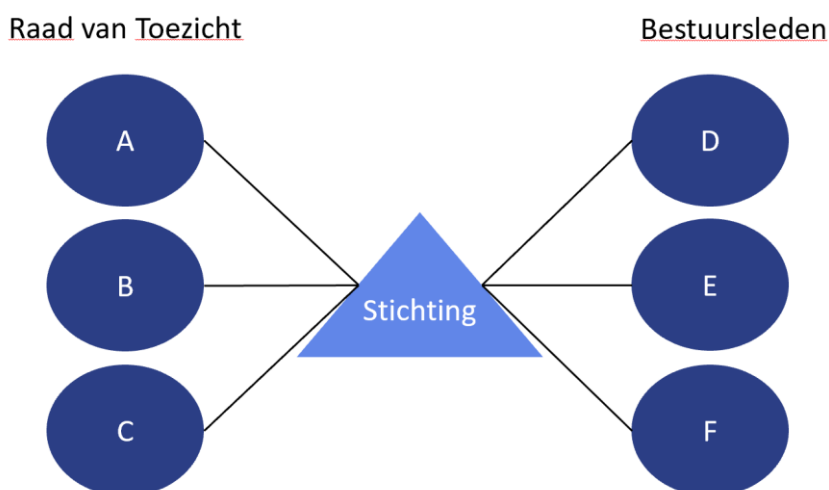
2.1.3.2 Casus 2 Stichting met Raad van Toezicht

De statuten van de stichting kunnen worden gewijzigd door de Raad van Toezicht.

A, B en C zitten in de Raad van Toezicht, die toezicht houdt op het bestuur van de stichting.

A heeft twee stemmen, B en C hebben elk één stem.

D, E en F zitten in het bestuur van de stichting.

Toelichting:

Er is geen UBO op basis van eigendomsbelang.

A kan twee stemmen uitbrengen (50% stemrecht), B en C kunnen elk één stem uitbrengen (25% stemrecht).

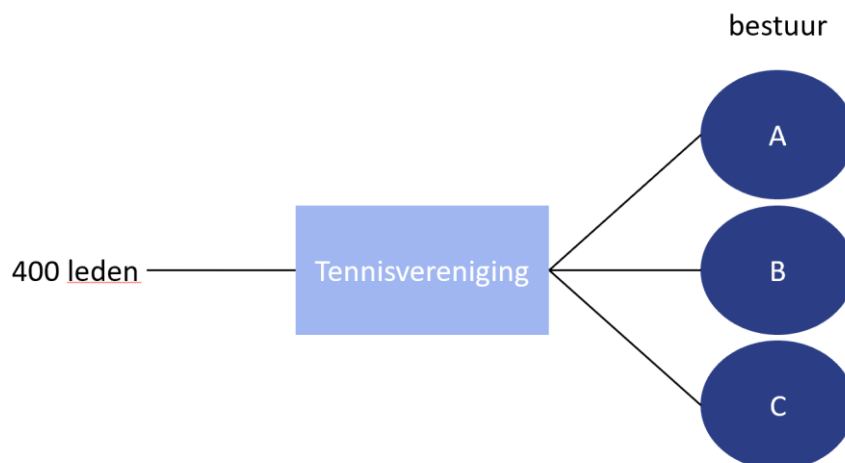
A kwalificeert als UBO op basis van stemrecht.

B en C niet (niet meer dan 25%).

2.1.4 Vereniging

Tennisvereniging heeft 400 leden. Jaarlijks vindt een algemene ledenvergadering plaats.

A, B, C zitten in bestuur van de vereniging.

Toelichting:

Een vereniging heeft rechtspersoonlijkheid. De leden kunnen hun stem uitbrengen tijdens een algemene ledenvergadering.

Op basis van de UBO-criteria is er geen UBO op basis van eigendomsbelang, stemrecht of feitelijke zeggenschap.

A, B, én C zijn pseudo-UBO.

2.1.5 Buitenlandse rechtsvormen

Bij buitenlandse rechtsvormen dient op vergelijkbare wijze als bij binnenlandse rechtsvormen ook één of meer UBO's te worden vastgesteld. Ook indien een buitenlandse rechtsvorm niet de cliënt is, maar een cliënt door tussenkomst van een buitenlandse rechtsvorm wordt gehouden, is deze paragraaf van belang. Het BFT zal hierna kort in gaan op enkele specifieke gevallen van buitenlandse rechtspersonen.

Nominee shareholder en nominee director

Bij buitenlandse rechtsvormen zoals Limited (Ltd.), Société Anonyme (S.A.) of Aktiengesellschaft (AG) dient ook de UBO te worden vastgesteld. Dit kan middels het opvragen van informatie uit het handelsregister of het opvragen van het aandeelhoudersregister bij de cliënt. Ook kan informatie worden opgevraagd bij andere instellingen die bij de transactie betrokken zijn en ook verplicht zijn cliëntenonderzoek te doen (bijvoorbeeld een notaris, advocaat of bank).

In de praktijk wordt soms gebruik gemaakt van *nominee shareholders* (aandeelhouder in naam) en ook van *nominee directors* (directeur in naam).

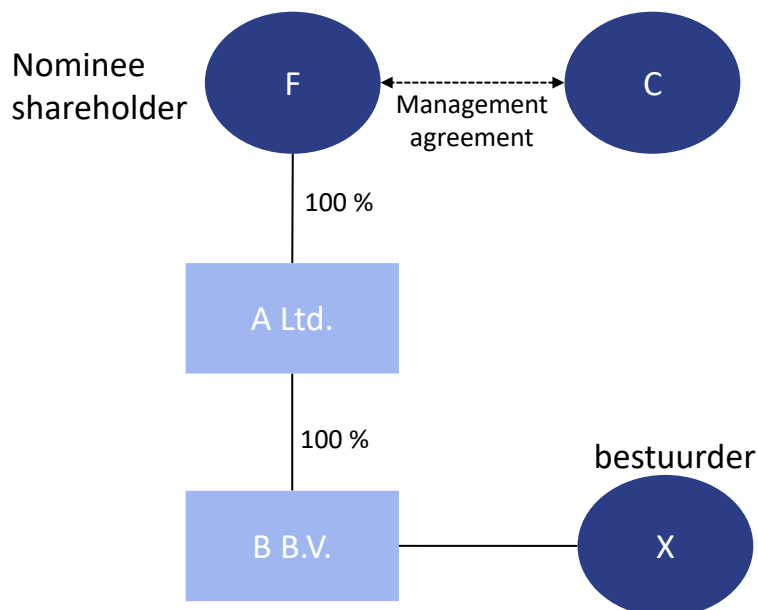
De *nominee shareholder* houdt de aandelen van een vennootschap voor een ander, namelijk de cliënt die hiervoor opdracht heeft gegeven. Meestal wordt hiervoor een aparte onderhandse overeenkomst opgesteld waarin de gemaakte afspraken zijn opgenomen, een zogenaamde *management agreement*. De aandeelhouder in naam is niet de rechtmatige en economische eigenaar van de rechtspersoon. Dat is de feitelijke aandeelhouder, die zowel juridisch als economisch de gerechtigde is van de aandelen⁶. Bij veel *offshore*-structuren wordt gebruik gemaakt van *nominee shareholders* om de identiteit van de werkelijke eigenaar af te schermen.

⁶ De offshore wereld ontmaskerd, mr. dr. T.J. van Koningsveld, p. 39/40.

2.1.5.1 Casus 1 Nominee shareholder

F is de *nominee shareholder* van B B.V.

C heeft een managementovereenkomst gesloten met F.

Toelichting:

F is de *nominee shareholder* van B B.V.

C heeft een managementovereenkomst gesloten met F.

Ten behoeve van de invulling van het cliëntenonderzoek is de managementovereenkomst van belang.

Deze kan door de instelling worden opgevraagd. In de managementovereenkomst is vastgelegd wie de opdrachtgever is, in dit geval C.

C kwalificeert als werkelijke UBO omdat hij de feitelijke zeggenschap heeft over BV-Cliënt.

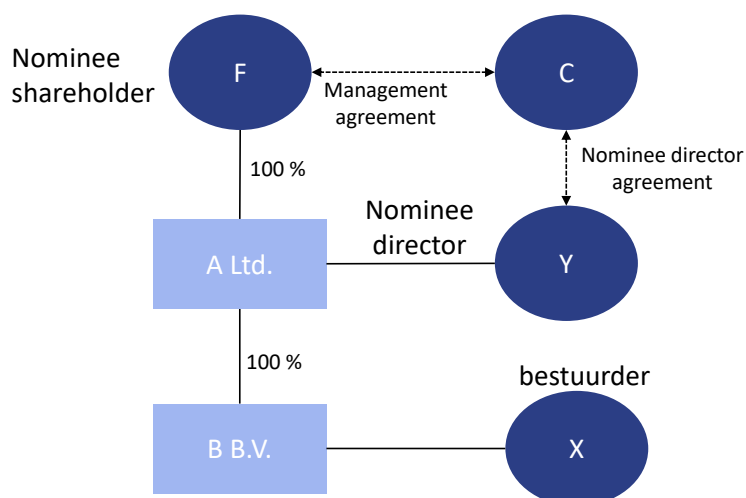
2.1.5.2 Casus 2 Nominee shareholder en nominee director

F is de *nominee shareholder* van B B.V.

C heeft een managementovereenkomst gesloten met F.

Y is *nominee director* van A Ltd.

C heeft een *nominee director agreement* gesloten met Y.

Toelichting:

Bij verhullende structuren kan het voorkomen dat de identiteit van C ook is afgeschermd met een andere buitenlandse rechtspersoon. De instelling dient dan te achterhalen wie er achter deze rechtspersoon schuilgaat.

Ook kan het voorkomen dat C een *nominee director* aanstelt, in dit voorbeeld Y, die zorgt voor de dagelijkse leiding en werkzaamheden van de Ltd. Voor deze werkzaamheden krijgt Y een jaarlijkse *fee*, zijn naam wordt vermeld in officiële stukken zoals inschrijving Kamer van Koophandel, facturen, contracten, bankmachtigingen en belastingaangiften.

Medewerkers van trustkantoren of advocatenkantoren kunnen ook aangesteld worden als *nominee director*⁷.

Een instelling kan achter de werkelijke UBO komen door bijvoorbeeld de *nominee director agreement* op te vragen. Hieruit blijkt wie de feitelijke instructies geeft, in dit voorbeeld C.

2.1.6 Stichting particulier fonds

Een stichting particulier fonds (SPF) is een bijzondere vorm van een stichting, vaak opgericht in Curaçao of Sint Maarten. De SPF moet worden opgericht door een notaris bij notariële akte. Voordeel van een SPF is dat de oprichter de SPF zelf kan inrichten. Zo kan de oprichter instructies geven aan het bestuur over het doen van uitkeringen uit het vermogen van een SPF. Een SPF onderscheidt zich van de *trust* doordat een SPF een eigen rechtspersoonlijkheid heeft, en daarmee zelfstandig juridisch eigenaar is van vermogensbestanddelen.

Een SPF kan voor legitieme doeleinden gebruikt worden, bijvoorbeeld voor *estate planning*, bescherming van familievermogen en beperking van aansprakelijkheid. Vaak vinden er in de SPF beleggings- en houdsteractiviteiten plaats of houdt de SPF onroerend goed. Een SPF mag niet feitelijk een bedrijf uitoefenen (dat wil zeggen activiteiten uitoefenen die normaal vermogensbeheer te boven gaan).

In de oprichtingsakte staan de statuten omschreven; een SPF heeft geen aandelenkapitaal. Een uitkeringsverbod zoals de Nederlandse stichting die kent, geldt niet voor de SPF. Er kunnen dus gelden worden uitgekeerd aan de oprichter(s). De SPF moet een bestuurder of gevolmachtigde hebben die ingezetene is van Curaçao of Sint Maarten.

Een SPF kan ook worden misbruikt om de uiteindelijk belanghebbende (of vermogensbestanddelen) te verhullen. In de statuten van de SPF staat bijvoorbeeld niet wie geld of goederen heeft ingebracht, alleen de naam van de bestuurder(s). In een onderhandse akte worden vaak de instructies aan het bestuur vastgelegd. Ook kan de oprichter middels een *letter of wishes* aangeven dat een bepaalde persoon of personen gerechtigd is/zijn tot het vermogen van de SPF.

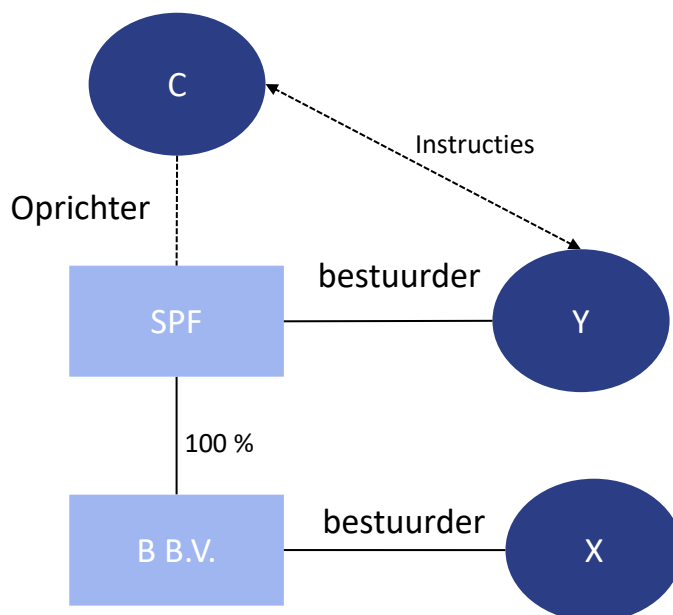
Wanneer een instelling een SPF als cliënt heeft, dan moet de instelling het cliëntenonderzoek uitvoeren zoals omschreven in artikel 3, lid 5 Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 (een SPF is een juridische constructie vergelijkbaar met een *trust*). Ten aanzien van *trusts* stelt artikel 3, lid 1, letter e Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 onder meer dat als UBO moet worden aangemerkt:

1. de oprichter of oprichters;
2. de *trustee* of *trustees*;
3. voor zover van toepassing, de *protector* of *protectors*;

⁷ De offshore wereld onmaskerd, mr. dr. T.J. van Koningsveld, pagina 39/40.

4. de begunstigden of – voor zover de afzonderlijke personen die de begunstigden zijn van de trust niet kunnen worden bepaald – de groep van personen in wier belang de *trust* hoofdzakelijk is opgericht of werkzaam is; en
5. elke andere natuurlijke persoon die door directe of indirecte eigendom of via andere middelen uiteindelijke zeggenschap over de trust uitoefent.

Voorbeeld SPF

In het geval van een SPF kan in ieder geval de oprichter als UBO worden aangemerkt. Door het opvragen van overeenkomsten tussen het bestuur van de SPF en de *principal* (opdrachtgever) kan de instelling nagaan wie de feitelijke instructies geeft. De feitelijke opdrachtgever wordt als UBO gezien voor de Wwft (in casu C). Ook kan de begunstigde die in de *letter of wishes* wordt genoemd als UBO van de SPF worden aangemerkt.

2.1.7 Publiekrechtelijke rechtspersonen (overheidsinstanties)

Publiekrechtelijke organisaties zoals de Staat, provincie, gemeente of een waterschap hebben rechtspersoonlijkheid. Bij deze rechtspersonen is er (doorgaans⁸) geen in aandelen verdeeld kapitaal. Voor Wwft-instellingen is van belang dat bij elk cliëntenonderzoek een UBO moet worden vastgesteld, ook bij overheidsorganisaties. Dit leidt in de praktijk vaak tot het aanmerken van hoger leidinggevend personeel als pseudo-UBO. Er geldt overigens wel een vrijstelling voor registratie van publiekrechtelijke rechtspersonen in het UBO-register. Wie als pseudo-UBO moet worden aangemerkt, is afhankelijk van de feiten en omstandigheden. De instelling dient dit zelf vast te stellen op basis van beschikbare informatie.

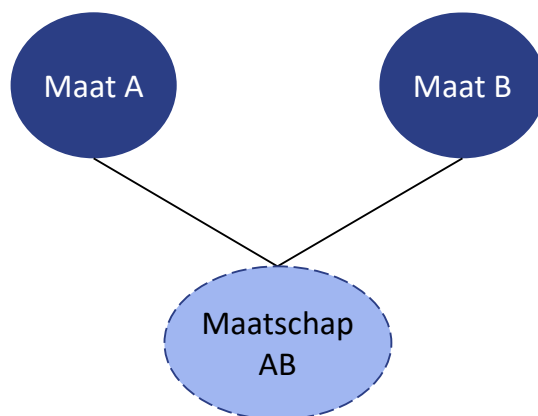
2.2 Personenvennootschap

2.2.1 Maatschap

2.2.1.1 Casus 1 Maatschap met twee maten

A en B zijn maten in een maatschap. Beide maten hebben belang van 50% in de maatschap en kunnen tezamen de overeenkomst wijzigen.

⁸ Soms wordt een gemeentelijke activiteit ondergebracht in een rechtspersoon waarvan de gemeente alle aandelen in eigendom heeft.

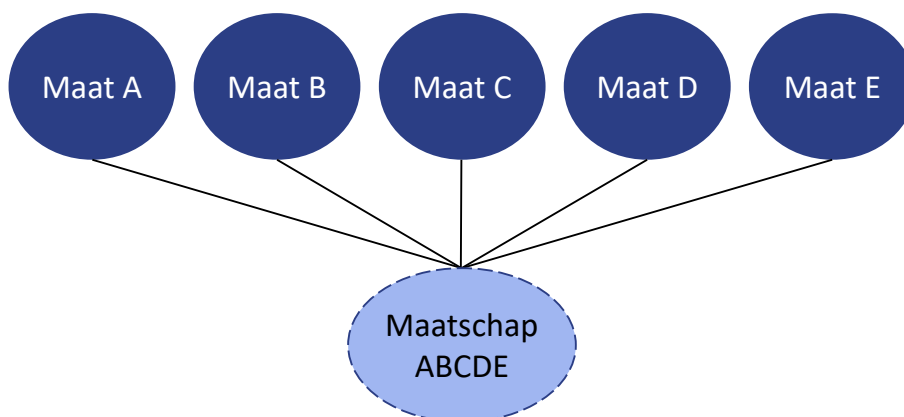
Toelichting:

Maat A en maat B zijn allebei UBO op basis van eigendomsbelang en hebben beiden 50% stemrecht bij het wijzigen van de maatschapsovereenkomst. Beide partners zijn UBO.

In dit betreffende voorbeeld zijn maten A en B natuurlijke personen. In de praktijk kan het voorkomen dat maat A en/of maat B middels een eigen rechtspersoon participeert in de maatschap. In die gevallen zijn nog steeds A en B UBO in de maatschap middels hun eigen rechtspersoon.

2.2.1.2 Casus 2 Maatschap met vijf maten

A, B, C, D en E zijn maten in een maatschap. Alle maten hebben een even groot belang in de maatschap en kunnen tezamen de overeenkomst wijzigen.

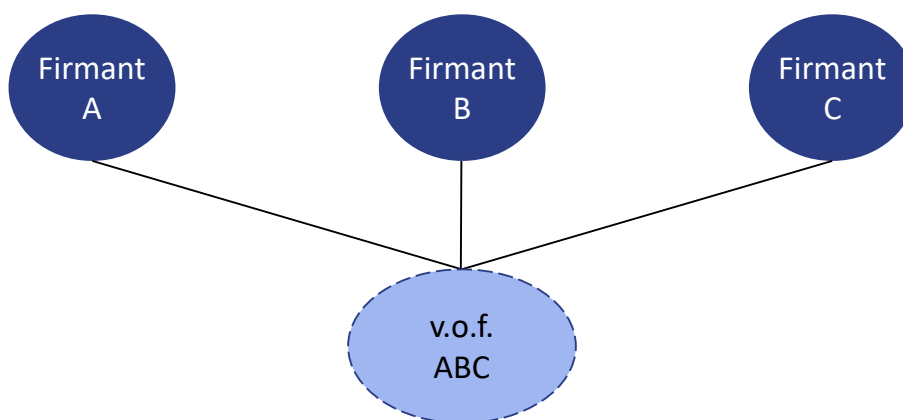
Toelichting:

Alle maten zijn evenveel gerechtigd, dus geen UBO op basis van eigendomsbelang.

Alle vijf maten kwalificeren als pseudo-UBO (hoger leidinggevend personeel).

2.2.2 Vennootschap onder firma (v.o.f.)

A, B en C zijn firmanten in een vennootschap onder firma. Iedere firmant heeft een belang van 33,3% in de vennootschap en kunnen tezamen het contract wijzigen.

Toelichting:

Firmant A, B en C zijn alle drie UBO op basis van eigendomsbelang en hebben alle drie 33,3% stemrecht bij het wijzigen van het vennootschapscontract.

In dit betreffende voorbeeld zijn firmanten A, B en C natuurlijke personen. In de praktijk kan het voorkomen dat firmant A, B en/of C middels een eigen rechtspersoon participeert in de v.o.f. In die gevallen zijn nog steeds A, B en C UBO in de v.o.f. middels hun eigen rechtspersoon.

Utrecht, 24 oktober 2024

Maliebaan 79 • 3581 CG Utrecht
Postbus 14052 • 3508 SC Utrecht

T 030 251 69 84
E bft.post@bureauft.nl
W www.bureauft.nl